

SUKOB JUGOSLAVIJE SA INFORMBIROOM

Seminarski rad

Profesorica: Miladinka Pejović

Učenica: Maša Stevović

Predmet: Istorija

Škola: SMŠ "17. Septembar"

Datum: 21.04.2020. godine

Sukob Jugoslavije i Informbiroa- I dio

Razdoblje sukoba Jugoslavije s Informbiroom jedan je od najznačajnijih i najneizvjesnijih momenata u istoriji socijalističke Jugoslavije. Obuhvata razdoblje od neslaganja s Informbiroom i izbacivanja KPJ (Komunistička Partija Jugoslavije) iz Informbiroa 1948, pa do smrti Staljina 1953. i dolaska Nikite Hruščova na čelo SSSR-a.

Nakon završetka II svjetskog rata na evropskom kontinentu dolazi do formiranja novih država koje se razlikuju po svom uređenju, jedne su formirane po uzoru na **parlamentarne demokratije**, a druge po uzoru na SSSR (**jednopartijski sistem**). Osim formiranja novih država, dolazi i do raskida Antifašističke koalicije (SAD, SSSR i Ujedinjeno Kraljevstvo), a središte sukoba postaje Evropa. Vinston Čerčil je to propratio izjavom kako se nad Evropom spustila gvozdena zavjesa, aludirajući na zemlje koje su potpale pod uticaj SSSR-a. U to vrijeme Jugoslavija je formirana kao FNRJ (Federativna Narodna Republika Jugoslavija) na čelu s generalnim sekretarom KPJ Josipom Brozom Titom. Jugoslovenska spoljna politika isključivo je vezana za SSSR i druge socijalističke zemlje u razdoblju od 1945. do 1948., ali je takođe bila uključena u brojne svjetske organizacije sarađujući sa Zapadom. Uprkos tome, odnos sa Zapadom je bio napet i vrlo komplikovan. Ulaskom Jugoslavije u Informbiro, taj se odnos dodatno pogoršava.

Informbiro (Informacijski biro radničkih i komunističkih partija) je osnovan na zasjedanju komunističkih partija SSSR-a, Jugoslavije, Bugarske, Rumunije, Mađarske, Čehoslovačke, Poljske, Francuske i Italije, koje je održano **27. septembra 1947.** u Škljarskoj Porembi kod Krakonošima u zapadnoj Poljskoj. Razlog osnivanja Informbiroa je zadatak da doprinese rješavanju problema u pojedinim partijama, da jedinstveno nastupa po pitanju socijalističke zone u svijetu. Međutim, **pravi cilj Informbiroa je bio stavljanje svih komunističkih partija pod kontrolu Staljina, odnosno SSSR-a.** Središte Informbiroa je postao Beograd. Informbiro je osnovan kao protivteža Marshallovom planu i Trumanovoj doktrini kako bi se integrisale komunističke i radničke partije. Staljin je računao i na onemogućavanje frakcijskih pokreta unutar partija s komunističkim predznakom na Zapadu. Prioritetni zadaci partija na Zapadu su bili organizovanje štrajkova, sabotaža i svih akcija koje bi eventualno dovele do političke nestabilnosti i ekonomske krize u tim zemljama (Italija i Francuska). Staljin nije dopuštao ostalim komunističkim partijama iz zapadne Evrope učešće u Informbirou, takođe ni kineska partija nije bila član Informbiroa. Staljinov cilj nije bio stvaranje svjetske organizacije i pokretanje revolucije, već je cilj bio podrediti male zemlje SSSR-u i od njih stvoriti satelite i protektorate. Odnosi Jugoslavije i Zapada u tom trenutku su bili na najnižoj tački od završetka rata. Nakon što je Jugoslavija pristupila Informbirou, Zapad je protumačio taj čin kao poslednju potvrdu da je Jugoslavija okrenula leđa samostalnosti, postala SSSR-ov satelit i prihvatila sovjetski model izgradnje društva. Kriza se produbljivala, a to pokazuju i Tršćanska kriza, Grčko pitanje, incidenti s američkim avionima, sudski procesi koje SAD tretira kao iscenirane i sa svrhom uklanjanja političkih protivnika.

Ubrzo Informbиро pokazuje svoje pravo lice, već u ljeto 1948. optužuju KPJ kao partiju koja vodi antisovjetsku politiku na čelu sa sitnoburžujskim nacionalistima. Uoči izbijanja sukoba sa SSSR-om, Jugoslavija je u tijesnim ekonomskim odnosima sa zemljama socijalističkog predznaka, 52,9% jugoslovenskog izvoza je išlo ka istoku, a 49,3% je činio uvoz s istoka. Staljinu je izrazito smetala i pobjednička revolucija, težnja za autonomijom i nezavisnošću, te 1948. u januaru vrši pritisak na Jugoslaviju u vezi potpisivanja trgovinskog ugovora. Od strane vrha SSSR-a je napadnut **jugoslovensko-bugarski ugovor** iz 1947. i izjava Georgija Dimitrova (lider bugarskih komunista) o federaciji balkanskih i istočnoevropskih zemalja. Staljin je zagovarao federaciju Jugoslavije i Bugarske, smatrajući da će se Jugoslavija tako najbrže razviti i da će SSSR imati najveću dobit od te federacije. Tito je tvrdio kako Staljin forsira stvaranje federacije s Bugarskom, iako je sam Tito bio za federaciju, ali je takođe tvrdio da uslovi još nisu zreli i da postoje brojne razlike između KPJ i BRP (Bugarska radnička partija). Po Titu bi stvaranje federacije u tom trenu značilo uvesti trojanskog konja u

Jugoslaviju.

Pritisak na KPJ od strane SSSR-a je postajao sve jasniji i govorio je da se razlikuju pogledi KPJ i Informbira. Što se tiče jugoslovenskih rukovodilaca, oni su sporove tumačili kao nesporazume, a ne kao razlaz ideoloških stavova. Jugoslovenskoj vladi je 18. marta 1948. godine upućen telegram od strane maršala **Nikolaja Bulganjina**, kojim se opozivaju sovjetski vojni savjetnici i instruktori iz Jugoslavije s obrazloženjem da su okruženi nedraželjubljem. U Titovom pismu Molotovu (drugi čovjek SSSR-a poslije Staljina), odbačene su prethodno navedene optužbe. Staljin i Molotov su uputili Titu i ostalim članovima CK KPJ 27. marta pismo u kojem je stajalo kako KPJ razvija antisovjetsku atmosferu, a posebno su isticali nedostatak demokratije unutar KPJ. Kopije pisma koje su uputili Staljin i Molotov su upućene i ostalim partijama Informbira kako bi se internacionalizovao sukob s KPJ. **Sve su partije jednoglasno podržale stav SKP** (Svesavezna komunistička partija (boljševika)), jedino PRP

(Poljska radnička partija) na čelu s Vladislavom Gomulkom nije sudjelovala u hajci protiv KPJ.

U Jugoslaviji su se pojavile brojne struje koje su iskazivale naklonost Staljinu, jedan od glavnih protagonista Staljina je bio **Sreten Žujović** koji je Jugoslaviju zamišljao kao jednu od sovjetskih republika. Na plenarnoj sjednici CK KPJ je odbacila, s izuzetkom Žujovića da prihvati ocjene iznesene u prethodno spomenutom pismu. 13. aprila je KPJ odgovorila na pismo Staljina i Molotova izražavajući nezadovoljstvo njihovim stavovima. Staljin i Molotov su 4. maja uputili novo pismo u kojem tvrde da je odgovor od 13. aprila podstrek za pogoršanje odnosa, takođe su se obrušili i na partizanski pokret, tvrdeći da je bio beznačajan. Pismo se završavalo prijedlogom da se postojeći spor riješi na sastanku Informbiroa. Razmatrajući ovo pismo na Plenarnoj sjednici 9. maja, CK KPJ je odbacio prijedlog, tada je usvojen i prijedlog o isključivanju **Andrije Hebranga** i Sretena Žujovića iz KPJ zbog frakcionaštva. Hebrang je optužen za stvaranje nepovoljnog utiska o KPJ u Moskvi. CK SKP je 19. maja tražio da jugoslovenski komunisti sudjeluju u radu Informbiroa, ali je CK KPJ 20. maja jednoglasno odlučio ne slati delegate u Bukurešt.

Na Bukureštanskom zasjedanju Informbiroa održanom od 20. do 22. juna 1948. sudjelovale su komunističke partije SSSR-a, Bugarske, Rumunije, Mađarske, Čehoslovačke, Poljske, Francuske i Italije. Na zasjedanju je usvojena **Rezolucija o stanju u KPJ**. S Rezolucijom se solidarisa i KP Albanije, čiji je CK 1. jula izdao afišu u kojoj je osudio izdaju rukovodilaca KPJ. Rezolucija je ponavljala optužbe iz prethodne prepiske Staljina i Molotova. **Komunističke i radničke partije su odobravale postupak CK SKP koji je uzeo inicijativu u tzv.**

raskrinkavanju nepravilne politike CK KPJ i prije svega nepravilne politike Tita, Kardelja, Đilasa i Rankovića. Vođstvo KPJ je optuženo za neprijateljsku politiku prema SSSR-u, diskreditovanje sovjetske armije, izjednačavanje spoljne politike SSSR-a i „imperijalističkih“ zemalja. U Rezoluciji se tvrdi da jugoslovenski komunisti „faktički rastvaraju partiju u bespartijskom Narodnom frontu, koji obuhvata klasno veoma raznolike elemente (radnike, radno seljaštvo sa individualnim gazdinstvom, kulake, trgovce, sitne fabrikante, buržoasku inteligenciju), kao i raznobojne političke grupe, ubrajajući tu i neke buržoaske partije“, Informbiro konstatuje da je „**CK KPJ isključio sebe i KPJ iz porodice bratskih komunističkih partija, iz jedinstvenog komunističkog fronta i prema tome i iz redova Informbiroa.**“ CK KPJ je optužio Informbiro da je prekinuo svoje principe na kojima je osnovan, a koji su predviđali dobrovoljnost svake partije u odnosu na prihvatanje zaključaka.

Na sjednici 20. maja 1948. je donesena odluka da se sazove **Peti kongres KPJ** za 21. jul. Za Kongres je izabrano 2344 delegata s pravom glasa, po principu da se jedan delegat bira na 200 članova partije. Peti Kongres je trajao od 21. do 28. jula, a otvorio ga je Tito u Domu garde u Beogradu. Na Kongres su bile pozvane i partije Informbiroa, ali su odbile doći. Na Kongresu je analiziran i ocijenjen dotadašnji rad i razvojni put KPJ. Kongres je usvojio **Program KPJ**, prvi od Vukovarskog kongresa 1920. godine. Data je jednoglasna podrška CK KPJ, jer se nijedan delegat nije izjasnio za Rezoluciju Informbiroa, a kritika

Informbiroa je kao netačna, i neopravdana.

označena
nepravilna

Peti

da se KPJ
iz
zbog

Peti Kongres KPJ, 1948.

kongres je konstatovao nije isključila Informbiroa

neučestvovanja na zasjedanju i smatrao je da se poslije uklanjanja razlika između KPJ i SKP mogla normalizovati situacija. KPJ je na taj način pokazala spremnost i volju za prevazilaženje sukoba. Tito je referat na Petom kongresu završio kazujući: „Na kraju, drugovi

i drugarice, ja bih podvukao da će naša Partija i naš Centralni Komitet raditi svim silama na tome da se odnosi naše Partije i SKP opet poprave. Mi se nadamo da će drugovi rukovodioci SKP dati nama mogućnost da mi ovdje, na licu mjesta dokažemo sve što je netačno u Rezoluciji. Mi smatramo da je samo u tom slučaju i na taj način moguće utvrditi istinu. Završavajući svoj referat ja, drugovi i drugarice, podvlačim da je KPJ do danas časno izvršila svoju istorijsku misiju, i da će je, duboko sam uvjeren, i ubuduće časno izvršiti pobjedom izgradnje socijalizma u zemlji...”

Optužbe Informbiroa su podržale i KP Kine i KP DR Vijetnama, tako se napad na KPJ sve više pretvarao u napad na državnu politiku. Optužbe Informbiroa su dovele do protivjugoslovenskog istupa u **Svjetskoj sindikalnoj federaciji** i drugim međunarodnim organizacijama pod sovjetskim uticajem. Stav KPJ protiv Informbiroa su podržale i državne institucije, među njima i Narodna skupština, jer je napad prelazio na državni plan, ugrožavao Jugoslaviju, iako su informbiroovske zemlje nastojale stvoriti dojam kako odvajaju i razlikuju rukovodstvo KPJ od vlade FNRJ i drugih državnih institucija. **Tako je Narodna skupština FNRJ usvojila rezoluciju 30. septembra 1948. u kojoj su osuđeni svi postupci Informbiroa prema Jugoslaviji, a narod je pozvan da nastavi pružati podršku državnom rukovodstvu kako bi se uspješno sproveo petogodišnji plan.**

Sukob Jugoslavije sa Informbiroa- II dio

Nakon isključenja iz Informbiroa, u Jugoslaviji dolazi do progona informbiroovaca, do stagnacije u odnosima sa informbiroovskim zemljama, ali dolazi i do otopljavanja odnosa sa Zapadom, čak Zapad postaje glavni prijatelj Jugoslaviji i kao jedan od zaslužnijih za opstanak Jugoslavije, a smrću Staljina odnosi između socijalističkih zemalja i Jugoslavije se normalizuju.

Izbacivanjem Jugoslavije iz Informbiroa dolazi do jačanja UDBE (Uprava državne bezbjednosti). UDBA je nastala 1946. reorganizacijom OZNE (Odjeljenje za zaštitu naroda), a OZNA je ostala dobro poznata u narodu zbog agresivne politike i metoda ispitivanja osumnjičenih, a posebno je zanimljiva i danas poznata izreka: „OZNA sve dozna.“ Isticanje bilo kakvih obilježja SSSR-a dovelo je do sumnje u brojne ljude, a organi UDBE su pored primjene nasilja, često falsifikovali dokaze i namještali optužbe nevinim ljudima. Represija koju je UDBA sprovodila podrazumijevala je dva oblika odgovornosti: administrativnu i sudsku. Administrativna kazna ogledala se u najstrožoj izolaciji, niko nije smio znati, osim policijskih organa, gdje se nalaze kažnjenici pa čak ni najbliža porodica i rodbina. Sudska kazna bila je redovna kazna koja se primjenjivala u svim državama.

Administrativna kazna se izdržavala na Golom otoku, Svetom Grguru, Ugljanu i drugim ostrvima i zatvorima. Po zlu je najviše zapamćen Goli otok, jer je nečovječna suština jugoslovenskog režima ovdje najviše ostala zapamćena kao najstravičnija. Na Goli otok se stizalo iz Rijeke na brodovima prepunim kažnjenika, koji nisu znali mjesto zatvora, niti gdje i kojim pravcem brod plovi. Dolaskom na Goli otok slijedilo je batiranje od strane sobnih starijina, zatim probijanje kroz špalir, poslije se odlazilo u malu žicu (karantena), zatim u veliku žicu

(logor). Najteži kažnjenici su radili na radilištu „Manastir“, a žene su bile u posebnom logoru, a najteži rad je čekao dvomotorce (kažnjenici koji su vraćeni na Goli otok po novoj kazni).

Do 1954. nije bilo posjeta ili slanja paketa, od ljudi se tražilo priznanje da su neprijatelji i sovjetski agenti, tek oni koji su se popravili svoj stav su odlazili u radne brigade radeći na objektima Petroljetke. Godine 1951. na Plenumu se osuđuju nezakonitost i nasilje na Golom otoku, ali su tek 1954. kazne usklađene sa zakonskim aktima. Po nekim izvorima na Golom otoku i ostalim otocima umrlo je 400 ljudi. Zatvor na Golom otoku je prestao s radom 1988, a 1989. je potpuno napušten i danas je dijelom u ruševinama.

Nakon Rezolucije je poveden ekonomski rat protiv Jugoslavije od strane informbiroovskih zemalja. Trgovinska razmjena sa SSSR-om i socijalističkim zemljama 1949. je smanjena za trećinu, sporazumi su jednostrano raskidani. Ekonomska blokada je dovela Jugoslaviju u izuzetno težak položaj, a pritom se zemlja još oporavljala od ratnih razaranja. Između Jugoslavije i socijalističkih susjeda zavlдало je gotovo ratno stanje, granice prema Jugoslaviji su bile ograđene žicom i okružene stražarskim kulama, a u najosjetljivijim mjestima bile su postavljene i nagazne mine. Susjedne zemlje su u graničnim područjima gradile operativne aerodrome, koncentrisale trupe, izvodile vojne vježbe, čest je i slučaj ubacivanja propagandnog materijala u Jugoslaviju. Od 1948. do 1953. ranjeno je i ubijeno oko 100 građana FNRJ i pripadnika Jugoslovenske Narodne Armije (JNA). Nuđen je i azil jugoslovenskim građanima koji su se izjasnili za Rezoluciju Informbiroa, a koji su ili pobjegli preko granice ili napustili diplomatska predstavništva. Posebno su pritisku bile izložene jugoslovenske nacionalne manjine u socijalističkim zemljama. Najteža neizvjesnost je nastupila polovinom avgusta 1949, kad je jugoslovenskoj vladi dostavljena nota vlade SSSR-a u kojoj se traži puštanje sovjetskih državljana i traži se kažnjavanje organa koji su odgovorni za njihovo hapšenje. Izbjegavajući dalje zaoštavanje odnosa, vlada FNRJ je izrazila spremnost da izruči SSSR-u tražene građane i ponovila da sporna pitanja treba rješavati na sporazuman način.

Druga Rezolucija Informbiroa je donesena novembra 1949. u Budimpešti i predstavljala je dalju eskalaciju napada na Jugoslaviju. Ovo je bilo treće, a ujedno i posljednje zasjedanje Informbiroa. Jugoslavija je optužena da vodi prevratničku politiku prema SSSR-u i da je sredstvo politike imperijalističkih krugova. Prekinut je i sporazum o uzajamnoj pomoći između SSSR-a i Jugoslavije, a kasnije i ostalih socijalističkih zemalja i Jugoslavije. Staljin je planirao vojni napad na Jugoslaviju, ali je bio oprezan jer je

Jugoslavija imala izlaz na Jadransko more, te nije znao kako bi Zapad reagovao na tu opciju. Napad je pripreman od ljeta 1950, a uloge napadača su dodijeljene Mađarskoj, Rumuniji i Bugarskoj. Cilj napada bio je rušenje Tita. Jugoslovensko društvo se uveliko pripremalo za eventualni napad, pojačan je rad fabrika i vojne industrije. Napad na Jugoslaviju je bio planiran u jesen 1950, ali ulaskom SAD-a u rat na Korejskom poluostrvu, Staljinu je bilo jasno

kako će Zapad reagovati i na rat u Jugoslaviji. Rat protiv Tita, neoružani, Staljin je vodio do svoje smrti koristeći se propagandnim, psihološkim, diplomatskim i ekonomskim sredstvima. Poznata je Staljinova izjava koju je uputio Hruščovu: „Pomaknuću malim prstom i više neće biti Tita.“

Nakon prve Rezolucije Informbiroa Jugoslavija je ostala sama između Istoka i Zapada. Odnosi sa Zapadom su bili zaoštreni. U Grčkoj je buktao građanski rat za koji je Zapad optuživao Jugoslaviju, Vatikan je razvijao antijugoslovensku propagandu u svijetu pozivajući se na mučenje katolika u FNRJ. U to vrijeme je aktuelno i pitanje podjele Trsta, pa su SAD, Velika Britanija i Francuska donijele Tripartitnu deklaraciju u kojoj su Trst i njegova okolina pripali Italiji.

Nakon Rezolucije, SAD su formirale svoju politiku čekanja. Cilj je bio održati Tita na vlasti, ali je ova politika čuvana u tajnosti, jer se Kongres suprotstavljao pružanju pomoći socijalističkim zemljama. Britanski ambasador Charles Pick je pisao u svom godišnjem izvještaju da 1948. nije obična godina, već je prekretnica ne samo u istoriji Jugoslavije, nego i u istoriji socijalističkog pokreta u svijetu. Jugoslavija je preduzimala mjere za popravljjanje odnosa sa Zapadom, pri tome nije bila spremna za ustupke koji bi doveli u pitanje socijalističko uređenje i nezavisnost.

Zapad je uslovljavao obnavljanje ekonomskih veza sa FNRJ prethodnom odštetom za imovinu koja je njima nacionalizovana, a ukupna visina odštete je iznosila 98 miliona američkih dolara. Već 1949. Jugoslavija uspostavlja šire veze sa Zapadom. Razmjena sa SAD-om dostiže prijeratni nivo, s Velikom Britanijom je potpisan sporazum koji je predviđao razmjenu u periodu od pet godina u visini 14 milijardi dinara sa svake

strane, Međunarodna banka je donirala Jugoslaviji 10 miliona švajcarskih franaka. Jugoslovenski režim je bio dužan sprovesti i liberalizaciju: smanjivanje dobrovoljnog rada Narodnog fronta, smanjivanje tenzija između Crkve i države, te napuštanje sistema administrativnog upravljanja privredom. Donesena je odluka o samoupravljanju. Godine 1950. je prihvaćen predlog o predaji preduzeća na upravljanje radnicima. Sistem je bio zamišljen tako da se preduzeća i fabrike organizuju kao da njima upravljaju radnici. Osnivaju se radnički savjeti i upravni odbori, a sve fabrike su obavezne odvajati novac za državne fondove. 1951. godine je zaključen Sporazum o vojnoj pomoći između SAD-a i FNRJ, a pomoć je uslovljena strateškim položajem. Jugoslavija je primala i tripartitnu pomoć (od Francuske, SAD-a i Velike Britanije), a ukupna vrijednost pomoći od 1951. do 1955. je iznosila 492,9 miliona dolara. Jugoslovensko-britanski odnosi se poboljšavaju, a vrhunac je posjeta Tita Velikoj Britaniji.

Dok se odnos sa Zapadom normalizovao, kriza se u donosu s Istokom produbljivala. Jugoslavija je izabrana zajedno s Ekvadorom i Indijom u Vijeće sigurnosti s mandatom od 1. januara 1950. do 31. decembra 1951. godine. SSSR je demonstrativno napustio Vijeće sigurnosti nakon izbora FNRJ za nestalnog člana. **Edvard Kardelj, šef jugoslovenske delegacije, se obratio pismom generalnom sekretaru UN-a 9. novembra 1951. izvještavajući da Jugoslavija namjerava tražiti uključivanje tačke pod nazivom „Neprijateljski postupci SSSR-a i vlada Bugarske, Mađarske, Rumunije i Albanije, kao i vlada Čehoslovačke i Poljske protiv Jugoslavije“, a uz zahtjev je priložen i memorandum u kojem su navedeni agresivni postupci prema Jugoslaviji: potpuna ekonomska blokada, gruba propaganda, organizacija špijunskih i terorističkih akcija protiv Jugoslavije, organizacija centara za obuku tih trupa, nasilno raseljavanje pripadnika jugoslovenskih nacionalnih manjina, povrede diplomatskih komunikacija, neopravdano i jednostrano raskidanje 46 sporazuma i konvencija, veliki broj graničnih incidenata i provokacija. Rezolucija je usvojena u cjelini sa 47 glasova.**

Pri normalizaciji odnosa sa Zapadom bilo je i problema, a najveći problem je predstavljalo pitanje Trsta. Italija je 1951. pristupila direktnim pregovorima s Beogradom, Jugoslovenski predlog o stvaranju kondominijuma (suvlasništva) je odbijen, kao i predlog etničkog balansa (prema njemu u Italiji ne bi ostalo više Jugoslovena, nego što bi Italijana u Jugoslaviji). Na konferenciji u Londonu je donesena odluka da zona „A“ pripadne Italiji (Trst i njegova okolina), a zona „B“ Jugoslaviji (područje od Kopra do Novigrada). Jugoslaviji to nije odgovaralo, te je predložila internacionalizaciju grada Trsta. Vrhunac krize se desio oktobra 1953. koncentracijom trupa s obje strane granica. Konačno je sporazum potpisan 5. oktobra 1954. u Londonu, Jugoslaviji je pripala zona „B“ i dio zone „A“, a preostali dio i sam grad Trst Italiji.

Tokom 1953. potpisano je više jugoslovensko-turskih sporazuma. Februara 1953. Grčka, Jugoslavija i Turska su potpisale Ankarski sporazum. Ugovor o savezu, političkoj saradnji i uzajamnoj

pomoći (Balkanski pakt), koji je potpisan na Bledu 9. avgusta 1954. dotadašnju je saradnju pretvorio u savez. Sporazum je predviđao konstituisanje skupštine sastavljene od po 20 poslanika nacionalnih parlamenata, koji bi imao savjetodavnu funkciju. Kasnije je ovaj pakt zbog grčko-turskog sukoba oko Kipra, iako formalno neraskinut, izgubio značaj. Iako je Jugoslavija sarađivala sa Zapadom, odnos s Vatikanom je bio na krajnjem dnu diplomatskih odnosa dviju država. Vatikan je otvoreno podržavao antijugoslovensku propagandu, a glavni uzrok loših odnosa je bilo pitanje Alojzija Stepinca, posebno nakon što je imenovan kardinalom, a od strane jugoslovenskih pravosudnih organa je bio osuđen.

Smrću Staljina, 5. marta 1953, otvaraju se pretpostavke za sređivanje odnosa Jugoslavije sa SSSR-om i ostalim socijalističkim zemljama. Prilikom proslave godišnjice Oktobarske revolucije 1953. Sovjeti su pozivali na bolje odnose s Jugoslavijom, a proslavom godišnjice osnivanja FNRJ iste godine u ambasadi FNRJ u Moskvi Hruščov, Maljenkov, Mikojan i Bulganjin su nazdravili Titu i KPJ. Smrću Staljina na vlast u SSSR-u dolazi Nikita Hruščov, te odmah priznanje da u Jugoslaviji postoji socijalizam i predlaže sređivanje odnosa sa Jugoslavijom. Od 26. maja do 3. juna 1955. u Jugoslaviji je boravila delegacija SSSR-a na čelu s Nikitom Hruščovom, te je tom prilikom izjavio: „Mi smo temeljno proučili

Informbиро

Informbиро
Svet za vzajemno gospodarsko pomoć (SEV)
Varšavski pakt

materijale na kojima su se zasnivale optužbe i uvrede koje su u ono vrijeme bile uperene protiv rukovodilaca Jugoslavije. Činjenice govore da su ove materijale isfabrikovali neprijatelji naroda, prezreni agenti imperijalizma koji su se na prevaru uvukli u redove naše Partije.“ Takođe je potpisana Beogradska deklaracija o međusobnom poštovanju suvereniteta, nezavisnosti, integriteta i ravnopravnosti u uzajamnim odnosima i odnosima s drugim zemljama. Dodatni podsticaj napretku odnosa Jugoslavije i SSSR-a je da XX kongres SKP februara 1956. kojim je otvoren put destalinizacije SSSR-a i ostalih zemalja istočnog bloka. Počela je rehabilitacija Staljinovih žrtava, a posmrtno su rehabilitovani i mnogi jugoslovenski komunisti koji su nestali u Staljinovim čistkama, raspušten je Informbiro aprila 1956. Razlog raspuštanja su ozbiljne greške vođene politikom Informbiroa i greške na račun Jugoslavije, one su sve pripisane šefu NKVD-a Lavrentiju Beriji, iako je nedvosmisleno da je i sam Hruščov imao velikog uticaja pri radu Informbiroa.

Prilikom Titove posjete SSSR-u od 1. do 23. juna 1956. potpisana je Moskovska izjava. Ona je posebno naglasila razliku puteva u izgradnji socijalizma, a tačka 3 je doslovno glasila: „Obje strane, pridržavajući se gledišta da su putevi socijalističkog razvoja u raznim zemljama i uslovima različiti, da bogatstvo formi razvoja socijalizma doprinosi njegovom jačanju, i polazeći od činjenice da je i jednoj i drugoj strani tuđa svaka tendencija za nametanje svog mišljenja u određivanju puteva i formi socijalističkog razvoja – složile su se u tome da pomenuta saradnja treba da se temelji na punoj dobrovoljnosti i ravnopravnosti, na prijateljskoj kritici i na drugarskom karakteru razmjene mišljenja o spornim pitanjima između naših partija.“

Iz svega navedenog jasno je vidljiv razlog osnivanja Informbiroa, a to je podčinjavanje svih radničkih i komunističkih partija SSSR-u, ali to nije uspjelo u naumu podčinjavanja FNRJ i KPJ. Titovo „ne“ je ušlo u istoriju kao hrabar potez i dokaz nezavisnosti politike Jugoslavije naspram SSSR-a, a Jugoslaviju svrstalo izvan zemalja istočnog bloka. Tek je smrću Staljina omogućena normalizacija odnosa, što dokazuje težnje jednog čovjeka da sve drži pod svojom vlašću. Naravno da bez pomoći Zapada Jugoslavija ne bi mogla opstati, ali ni Zapad ne bi reagovao da nije imao svojih interesa. Najcrnja tačka tadašnjeg doba je Goli otok na kojem je mnoštvo nevinih izgubilo živote, iako nisu svi nevini bili, ali odnos prema kažnjenicima je bio i više nego nehuman. Tito se baš prema staljinistima odnosio na najgori mogući način, staljinistički.

Tito i KPJ su dokazali da ne postoji samo jedan oblik socijalizma, te da svaka zemlja ima pravo razvijati vlastitu verziju socijalizma, a jugoslovenski socijalizam se dijelom temeljio na državnom vlasništvu, a dijelom na radničkom samoupravljanju, jugoslovenski oblik gospodarskog sistema se u nekoj varijanti može odrediti i kao polutržišno gospodarski sistem. **Gradeći vlastiti oblik socijalizma Jugoslavija se opredijelila za vanblokovsku politiku, što je rezultiralo stvaranjem Pokreta nesvrstanih.**

Izvor:

- <http://www.prometej.ba/clanak/povijest/sukob-jugoslavije-s-informbiroom-sukob-tito-staljin-i-dio-2007>
- <http://www.prometej.ba/clanak/povijest/sukob-jugoslavije-s-informbiroom-sukob-tita-i-staljina-ii-2096>